

ŚWIĘTA KONGREGACJA OBRZĘDÓW

"INTER OCUMENICI"

**Pierwsza Instrukcja o należyтым wykonywaniu
Konstytucji O Liturgii Świętej 1964 r.**

**DIAKONIA
LITURGICZNA
DIECEZJI RADOMSKIEJ**

WSTĘP

I. Charakter niniejszej Instrukcji

- 1.** Do pierwocin II Powszechnego Soboru Watykańskiego słusznie zalicza się Konstytucję o Liturgii Św., ona bowiem kieruje najwznioślejszą częścią działalności Kościoła ona też tym obfitsze przyniesie owoce, im głębiej w autentycznego jej ducha wnikną duszpasterze i wierni, i z im lepszą wolą wprowadzą ją w życie.
- 2.** Rada, którą Ojciec św. Paweł VI ustanowił Pismem Apostolskim "Sacram Liturgiam" dla wykonania Konstytucji o Liturgii św., powierzone sobie zadanie z zapałem już rozpoczęła zarówno w celu ścisłego wypełnienia poleceń tegoż Pisma Apostolskiego jak też interpretacji i wykonania tych dokumentów.
- 3.** Ponieważ ważną jest rzeczą, aby już od początku te dokumenty wszędzie należycie były stosowane, po usunięciu wątpliwości co do ich interpretacji, Rada z polecenia Ojca św. przygotowała niniejszą Instrukcję, która jaśniej określa zadania Konferencji biskupów w dziedzinie liturgicznej, zadania te, we wspomnianych wyżej dokumentach ujęte ogólnikowo, Instrukcja ściślej wyjaśnia, wreszcie zezwala albo też postanawia, aby niektóre rzeczy już obecnie, zanim nastąpi reforma ksiąg liturgicznych, były wprowadzone w życie.

II. Zwrócenie uwagi na niektóre zasady

- 4.** Oznaczenie rzeczy, które już teraz powinny wejść w życie, ma doprowadzić do tego, aby liturgia stale coraz bardziej odpowiadała duchowi Soboru co do czynnego uczestnictwa wiernych.

Ponadto ogólne odnowienie Liturgii świętej lepiej przyjmą wierni, jeżeli stopniowo i etapami będzie ono przeprowadzane, oraz jeżeli duszpasterze przedstawią je i wyjaśnią w odpowiedniej katechezie.

- 5.** Najpierw jednak wszyscy powinni dojść do przekonania, że Konstytucja II Soboru Watykańskiego o Liturgii świętej nie zamierza zmieniać jedynie form i tekstów liturgicznych, lecz raczej spowodować takie uświadomienie wiernych i taką działalność duszpasterską, dla których liturgia święta byłaby szczytem i źródłem¹. Zmiany bowiem już od liturgii śk. wprowadzane i te, które jeszcze nastąpią, do tego właśnie zmierzają celu.

6. W liturgii ześrodkowana działalność duszpasterska usilnie powinna dążyć do tego, żeby misterium paschalne, wyrażało się w życiu, to mianowicie misterium, w którym wcielony Syn Boży, stawszy się posłusznym, aż do śmierci krzyżowej, w Zmartwychwstaniu i wniebowstąpieniu tak został wywyższony, aby On sam życia Bożego udzielał światu, i aby ludzie - przez to życie obumarli dla grzechu a upodobnili się do Chrystusa - "już nie dla siebie żyli, lecz dla Tego, który za nich umarł i zmartwychwstał"(2 Kor 5,15)

To właśnie dokonuje się przez wiarę i sakramenty wiary, czyli przede wszystkim przez chrzest² i Najświętsze Misterium Eucharystii³ oraz krąg tych obchodów, w którym rozwija się paschalne Misterium Chrystusa w Kościele w ciągu roku⁴.

7. I dlatego, chociaż liturgia nie wyczerpuje całej działalności Kościoła⁵, trzeba jednak bardzo się starać, aby czynności duszpasterskie należycie wiązały się z liturgią św. i aby jednocześnie duszpasterska praca liturgiczna była wykonana nie osobno i niezależnie, lecz w ścisłej łączności z innymi czynnościami pasterskimi.

Konieczna jest zwłaszcza wewnętrzna łączność między liturgią a katechezą, nauczaniem religii i kaznodziejstwem.

III. Spodziewane stąd owoce

8. Z tego więc względu biskupi oraz ich w kapłaństwie pomocnicy niech sobie coraz bardziej cenią swój urząd duszpasterski, w całości skupiony wokół liturgii. W ten sposób wierni obficie czerpać będą życie Boże z doskonałego uczestnictwa w obchodach świętych, a stawszy się zaczynem Chrystusowym oraz solą ziemi, zwiastować je będą i przeplatać za innych.

ROZDZIAŁ I NIEKTÓRE NORMY OGÓLNE

I. O stosowaniu tych norm

9. Normy praktyczne znajdują się w Konstytucji czy też w niniejszej Instrukcji, jak również wszystko to, co przez Instrukcję już obecnie, jeszcze przed reformą ksiąg liturgicznych, jest dozwolone albo postanowione, chociaż odnoszą się tylko do obrządku rzymskiego, mogą być jednak stosowane także w innych obrządkach łacińskich, zgodnie z przepisami prawa.

10. Wszystko to, co niniejsza Instrukcja zleca kompetentnej terytorialnej władzy kościelnej, tylko przez tę władzę droga należytych dekretów może i powinno być doprowadzone do skutku.

W poszczególnych zaś wypadkach należy określać czas i okoliczność, od których zaczną obowiązywać niniejsze dekrety, a przedtem wyznaczyć zawsze odpowiedni okres odroczenia prawa, aby tymczasem wierni mogli się z nimi zapoznać i przygotować do ich wykonania.

II. Liturgiczne wychowanie alumnów (do art. 15. 16 i 18 Konst.)

11.

- a) na wydziałach teologicznych należy utworzyć katedrę liturgiki, aby wszyscy alumni otrzymali należytą wiedzę liturgiczną; w seminariach zaś i zakonnych domach studiów niech ordynariusze miejscowi i zwierzchnia władza zakonna jak najrychlej postara się o specjalnego należącego przygotowanego profesora liturgiki;
- b) profesorowie, którzy mają uczyć liturgii św. niech jak najrychlej odpowiednio się przygotowują stosownie do art. 15 Konstytucji;
- c) do dalszego uświadomienia liturgicznego duchownych zwłaszcza już pracujących w winnicy Pańskiej, należy tworzyć, stosownie do potrzeb, duszpasterskie instytucje liturgiczne.

12. Nauka liturgii ma trwać przez odpowiedni przeciąg czasu, który ustali kompetentna władza w programie studiów; należy ją podawać według właściwej metody, stosownie do art. 16 Konstytucji.

13. Funkcje liturgiczne powinny się spełniać możliwie najdoskonalej, a więc:

- a) Przepisów należy starannie przestrzegać i ceremonie godnie wykonywać pod czujnym okiem moderatorów i po uprzednim przeciwiczeniu, które jest konieczne;
- b) Alumni powinni często spełniać przysługujące im na mocy święceń funkcje liturgiczne: diakona, subdiakona, akolity, lektora, a oprócz tego komentatora i kantora.
- c) Kościoł i kaplice, sprzęt liturgiczny w ogólności i szaty liturgiczne - niech mają charakter autentycznej sztuki chrześcijańskiej, także dzisiejszej.

III. Liturgiczna formacja życia duchowego alumnów (do art. 17 Konst.)

14. Aby kleryków zaprawić do uczestnictwa w obchodach liturgicznych i czerpania z nich życia duchowego, którego mają później innym udzielać. Konstytucję o Liturgii św. należy w całej pełni wprowadzić w życie seminarzystów i zakonnych domów studiów, stosownie do wskazań dokumentów Stolicy Apostolskiej, przy czym wszyscy moderatorzy i profesorowie jednomyślnie i jednoznacznie mają się do tego przyczyniać.

Odpowiednie zaś wprowadzenie do liturgii św. należy przeprowadzać przez polecenia traktujących o liturgii dzieł - zwłaszcza pod względem teologicznym i duchowym - w które biblioteka winna być dobrze zaopatrzona; następnie przez rozmyślanie i konferencje, które należy czerpać przede wszystkim ze źródła Pisma św. i liturgii⁶; i przez wspólne praktykowanie tradycyjnych zwyczajów życia chrześcijańskiego z uwzględnieniem różnych okresów roku liturgicznego.

15. Eucharystię, jako ośrodek całego życia duchowego, należy celebrować codziennie, używając najwłaściwszych sposobów, możliwie najlepiej odprawiających warunkom uczestników⁷.

W niedzielę zaś oraz inne większe święta Msza św. powinna być śpiewana przy udziale wszystkich domowników, z homilią i, o ile to możliwe, z komunią sakramentalną wszystkich nie kapłanów. Kapłani zaś, jeżeli pożytek wiernych nie wymaga, by osobiście odprawiali, zwłaszcza w uroczystsze święta - mogą koncelebrować, gdy tylko nowy obrzęd koncelebry będzie ogłoszony.

Jest rzeczą właściwą, aby przynajmniej w uroczystsze święta alumni uczestniczyli w Eucharystii, celebrowanej w kościele katedralnym przez biskupa⁸.

16. Jest bardzo stosowne, aby alumni, nawet nie obowiązani do modlitwy brewiarzowej, codziennie wspólnie odmawiali lub śpiewali, rano laudesy jako modlitwy poranne, wieczorne zaś nieszpory jako modlitwy wieczorne, albo też kompletę na zakończenie dnia. O ile to możliwe, niech i moderatorzy uczestniczą w tym wspólnym odmawianiu. Poza tym alumnom święceń wyższych należy dać dostateczną ilość czasu w porządku dnia, aby mogli odmówić modlitwy brewiarzowe.

Wypada, by przynajmniej w większe święta alumni, stosownie do okoliczności, śpiewali nieszpory w kościele katedralnym.

17. Praktyki pobożne, ustalone zwyczajami albo prawami danego miejsca lub instytutu, mają być w należyтым poszanowaniu. Trzeba jednak uważać, aby zwłaszcza wtedy, gdy się odbywają wspólnie, odpowiadały liturgii św. stosownie do art. 13 Konstytucji i aby uwzględniały okresy liturgiczne.

IV. Liturgiczna formacja członków instytutów dążących do doskonałości

18. To, co w poprzednich artykułach było powiedziane o liturgicznej formacji życia duchowego alumnów, należy stasować także do członków - czy to męskich czy żeńskich - instytutów dążących do doskonałości.

V. Liturgiczne wychowanie wiernych (do art. 19 Konst.)

19. Duszpasterze powinni dołożyć starań, aby przepis Konstytucji o liturgicznym uczestnictwie zarówno wewnętrznym jak i zewnętrznym, "zależnie od ich wieku, warunków, rodzaju życia i stopnia kultury religijnej"⁹, wykonywać starannie i cierpliwie. Zwłaszcza niech się troszczą o liturgiczne wychowanie i czynne uczestnictwo członków świeckich stowarzyszeń religijnych, ponieważ ich zadaniem jest ściślejsze uczestnictwo w życiu Kościoła i niesienie pomocy duszpasterzom także w pielęgnowaniu życia liturgicznego w parafii¹⁰.

VI. Władza kompetentna w dziedzinie liturgicznej (do art. 22 Konst.)

20. Kierownictwo liturgią św. należy do władzy kościelnej, dlatego nikt inny nie może w tej sprawie postępować według swego upodobania - często ze szkodą samej liturgii oraz jej odnowienia, które ma być dokonane przez należytą władzę.

21. Do Stolicy Apostolskiej należy reformowanie i zatwierdzanie ogólnych ksiąg liturgicznych, urządzenie liturgii św. w tym, co się odnosi Kościoła Powszechnego, badanie oraz potwierdzanie akt i postanowień władzy terytorialnej, wreszcie przyjmowanie propozycji i próśb tejże władzy terytorialnej.

22. Do biskupa należy kierowanie liturgią w obrębie jego diecezji według norm i ducha Konstytucji o liturgii św., jak również dekretów Stolicy Apostolskiej i kompetentnej władzy terytorialnej.

23. Przez różnego rodzaju terytorialne Konferencje biskupów, do których należy kierowanie sprawami liturgicznymi na mocy art. 22 § 2 Konstytucji, tymczasowo należy rozumieć:

- a) albo Konferencję wszystkich biskupów danego narodu, stosownie do Pisma Apostolskiego Sacram Liturgiam, n. X;
- b) albo przeważnie już ustanowioną Konferencję biskupów, czy też biskupów oraz innych ordynariuszów miejscowych większej liczby narodów;
- c) albo też Konferencję, która za zgodą Stolicy Apostolskiej ma się utworzyć z biskupów, czy też z biskupów i innych ordynariuszy większej liczby narodów, zwłaszcza jeżeli w poszczególnych narodach biskupów jest tak mało, że lepiej będzie, gdy się zgromadzą z różnych narodów tego samego języka i tej samej kultury.

Jeżeli jednak szczególne warunki miejscowe coś innego doradzają, sprawę należy przedstawić Stolicy Apostolskiej.

24. Na wyżej wymienione konferencje powinno się powoływać:

- a) biskupów rezydencjalnych;
- b) opatów i prałatów udzielnych;
- c) wikariuszów i prefektów apostolskich;
- d) administratorów apostolskich diecezji stałych;
- e) wszystkich pozostałych ordynariuszów miejscowych, wyjąwszy wikariuszów generalnych.

Biskupów koadiutorów i pomocniczych może powoływać przewodniczący za zgodą większości tych, którym przysługuje prawo głosu.

25. Zwołanie Konferencji, wyjąwszy wypadek, gdy w niektórych miejscach na skutek szczególnych okoliczności, prawo inaczej przewiduje, ma się dokonać:

- a) przez samego przewodniczącego, jeśli chodzi o Konferencje prawnie już utworzone;
- b) przez arcybiskupa albo biskupa, któremu prawnie przysługuje pierwszeństwo stosownie do normy prawnej - w pozostałych wypadkach;

26. Przewodniczący za zgodą Ojców ustala porządek spraw, które mają być rozpatrywane, a samo zgromadzenie otwiera, przenosi, przedłuża, zamyka.

27. Głosowanie wiążące przysługuje wszystkim tym, o których mowa w n. 24, nie wyłączając biskupów koadiutorów i pomocniczych, chyba że dokument powołuje wyraźnie co innego by postanowił.

28. Do uchwalenia pomocniczych dekretów wymagane są dwie trzecie głosów, oddawanych w tajnym głosowaniu.

29. Akta kompetentnej władzy terytorialnej mają być przesyłane do Stolicy Apostolskiej celem ich zbadania i potwierdzenia, i powinny zawierać następujące dane:

- a) nazwiska wszystkich uczestników Konferencji;
- b) sprawozdanie z przebiegu zgromadzenia;
- c) wynik głosowania nad poszczególnymi dekretami - dwa egzemplarze tych akt, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza zgromadzenia oraz zaopatrzone we właściwe pieczęć, należy przesłać do Rady wykonawczej Konstytucji o Liturgii św.

30. Jeżeli zaś chodzi o akta, w których znajdują się dekryty co do użycia i sposobu języka ojczystego w liturgii, oprócz tego co w numerze poprzedzającym było wyliczone, stosownie do art. 36 § 3 Konstytucji i Pisma Apostolskiego Sacram Liturgiám n. IX, powinny one jeszcze zawierać:

- a) wykaz poszczególnych tekstów, które mają być wypowiedziane w języku ojczystym;
- b) dwa egzemplarze tekstów liturgicznych opracowanych w języku ojczystym, z których jeden będzie zwrócony konferencji biskupów;
- c) krótka wiadomość o kryteriach, na których opiera się przekład.

31. Dekryty władzy terytorialnej, wymagające zbadania ich oraz potwierdzenia Stolicy Apostolskiej, dopiero wtedy należy ogłaszać i wprowadzać w życie, gdy zostaną zbadane i zatwierdzone przez Stolicę Apostolską

VII. Funkcje poszczególnych osób w liturgii (do art. 28 Konst.)

32. Tekstów, należących do chóru albo do ludu, a przez nich śpiewanych lub recytowanych, celebrans nie powtarza prywatnie.

33. Podobnie celebrans nie czyta prywatnie tych lekcji, które czyta lub śpiewa odpowiednia osoba.

VIII. Unikanie względu na osobę (do art. 32 Konst.)

34. Poszczególni biskupi albo, jeżeli to będzie stosowne, Konferencje biskupów regionalne czy narodowe, powinny dbać o to, aby przepis Soboru Świętego, zabraniający względów na osoby prywatne lub warunki społeczne - czy to przy ceremoniach czy przy zewnętrznej wystawności - był wprowadzany w życie na ich terytorium.

35. Zresztą duszpasterze niech nie omieszkają roztropnie i z miłością pracować nad tym, aby w czynnościach liturgicznych, a zwłaszcza w odprawianiu Mszy św., sprawowaniu i udzielaniu sakramentów i sakramentaliów, równość wiernych uwidaczniała się także na zewnątrz, a poza tym ani unikać nawet pozorów zewnętrznego zysku.

IX. Uproszczenie niektórych obrzędów (do art. 34 Konst.)

36. Aby czynności liturgiczne jaśniały szlachetną prostotą, odpowiadającą duchowi naszych czasów:

- a) ukłony w chórze ze strony celebransa i jego asysty mają być tylko na początku i na końcu czynności świętej;

- b) okadzanie duchowieństwa, wyjąwszy odznaczonych godnością biskupią, ma się dokonywać zbiorowo dla każdej strony chóru potrójnym rzutem kadzielnicy;
- c) okadzać należy jedynie ten ołtarz, przy którym odprawia się czynności liturgiczne;
- d) opuszcza się całowanie ręki i przedmiotów podawanych lub odbieranych

X. Nabożeństwa słowa Bożego (do art. 35,4 Konst.)

37. W miejscowościach pozbawionych kapłana, gdzie nie ma możliwości celebrowania Mszy św. w dni niedzielne i święta nakazane, należy urządzić nabożeństwa słowa Bożego, stosując się do uznania miejscowego ordynariusza, pod kierunkiem diakona lub nawet człowieka świeckiego, któremu to będzie powierzone.

Sposób urządzania tego nabożeństwa nie się wzoruje na liturgii słowa we Mszy św.: w języku ojczystym należy odczytać epistołę i Ewangelię ze Mszy danego dnia, wtrącając śpiewy, zwłaszcza wyjęte z psalmów; przewodniczący, jeżeli jest diakonem, niech wygłosi homilię, jeżeli zaś nie jest diakonem, niech odczyta homilię wyznaczoną przez biskupa czy też proboszcza, a całe celebrowanie niech się zakończy modlitwą wspólną, czyli modlitwą wiernych i modlitwą Pańską.

38. Wypada, aby także nabożeństwa słowa Bożego, urządzane w przeddzień świąt uroczystych, w niektóre ferie Adwentu i W. Postu, jak również w niedziele i święta, miały charakter liturgii słowa Bożego we Mszy św., chociaż można się w nich ograniczyć do jednego tylko czytania.

Przy większej liczbie czytań tak należy je ułożyć, aby historia Zbawienia łatwiej dała się poznać: czytanie ze Starego Testamentu na ogół niech poprzedza czytanie z Nowego Testamentu, a czytanie Ewangelii niech stanowi punkt szczytowy.

39. Komisje liturgiczne poszczególnych diecezji mają się postarać o wskazanie i dostarczenie odpowiednich pomocy, aby te nabożeństwa odbywały się w sposób godny i pobożny.

XI. Tłumaczenie tekstów liturgicznych (do art. 36 § 3 Konst.)

40. Przy tłumaczeniu tekstów liturgicznych, stosownie do art. 38 § 3, należy zachować co następuje:

- a) przekładów tekstów liturgicznych powinno się dokonywać z liturgicznego tekstu łacińskiego. Przekład perykop biblijnych powinien być zgodny z liturgicznym tekstem łacińskim, przy czym jednak w razie potrzeby wolno opracować go według oryginału lub innego przekładu, który jest jaśniejszy.

- b) Przygotowanie tłumaczenia tekstów liturgicznych należy szczególnie powierzyć Komisji liturgicznej, o której mowa w art. 44 Konst. i w n. 44 niniejszej Instrukcji. Komisji tej w miarę możliwości ma spieszyć z pomocą Instytut liturgii duszpasterskiej. Jeżeli zaś nie ma takiej Komisji, troskę o tłumaczenie powinno się powierzyć dwom lub trzem biskupom, którzy dobiorą sobie osoby - nie wyłączając świeckich - dobrze obznajomione z Pismem św., liturgiką, językami biblijnymi i językiem łacińskim, językiem ojczystym, jak również znawców sztuki muzycznej: dokładne bowiem tłumaczenie tekstów liturgicznych musi odpowiadać wielu jednocześnie warunkom.
- c) W razie potrzeby należy się porozumieć co do tłumaczenia z biskupami okolic sąsiednich tego samego języka.
- d) W narodach różnojęzycznych powinno się sporządzać przekłady odpowiadające poszczególnym językom i poddać je uważnemu zbadaniu biskupów, do których ta sprawa należy.
- e) Należy dbać o godność ksiąg, z których czyta się ludowi teksty liturgiczne w języku ojczystym, aby sam nawet ich widok pobudzał wiernych do większego uszanowania dla słowa Bożego i rzeczy świętych.

41. W czynnościach liturgicznych, odprawianych przy udziale ludu innego języka, zwłaszcza w obecności gromady emigrantów, parafii personalnej itp., wolno - za zgodą miejscowego ordynariusza - używać ojczystego języka znanego tym wiernym w takim zakresie i przekładzie, które zatwierdziła kościelna władza terytorialna danego języka.

42. Nowe melodie do tekstów w języku ojczystym, przeznaczone do śpiewu dla celebransa i jego asysty, powinny być zatwierdzone przez kompetentną terytorialną władzę kościelną.

43. Partykularne księgi liturgiczne prawomocnie zatwierdzone przed ogłoszeniem Konstytucji o liturgii św. oraz indulty do tego dnia udzielone zatrzymują swoją moc - wyjąwszy gdyby były przeciwne Konstytucji - dopóty, dopóki po przeprowadzeniu reformy liturgicznej czy to częściowo, czy całkowicie, nie będzie postanowione inaczej.

XII. Komisja liturgiczna Konferencji biskupów (do 44 art. Konst.)

44. Komisję liturgiczną, którą ma ustanowić władza terytorialna, powinno się wybrać, o ile to możliwe, z grona biskupów, albo przynajmniej powinna się ona składać z jednego czy drugiego biskupa z dołączeniem niektórych kapłanów, znawców spraw liturgicznych i duszpasterskich, imiennie do tego wyznaczonych.

Wypada, aby członkowie tej Komisji kilkakrotnie w ciągu roku zbierali się razem z jej konsultorami dla wspólnego rozpatrywania zagadnień.

45. Komisji tej władza terytorialna może polecić:

- a) popieranie badań i prób, jakie należy przeprowadzić stosownie do art. 40 § 1 i 2 Konst;
- b) proponowanie dla całego terytorium inicjatyw, dzięki którym życie liturgiczne i stosowanie Konstytucji o Liturgii św. może się rozwijać;
- c) przygotowywanie studiów i pomocy, koniecznych do przeprowadzania dekretów plenarnej Konferencji biskupów;
- d) kierowanie duszpasterską akcją liturgiczną na całym terytorium, czuwanie nad stosowaniem dekretów plenarnej Konferencji biskupów oraz informowanie Konferencji o tych wszystkich sprawach;
- e) nawiązywanie częstych kontaktów i wspólnych inicjatyw z innymi stowarzyszeniami, które na tym samym terytorium pracują w dziedzinie biblijnej, katechetycznej, duszpasterskiej, muzyki i sztuki kościelnej, jak również z wszelkiego rodzaju religijnymi stowarzyszeniami świeckich.

46. Członkowie Instytutu liturgii duszpasterskiej, jak również powołani do pomocy Komisji liturgicznej znawcy niech nie odmawiają chętniej pomocy poszczególnym biskupom w popieraniu liturgicznej akcji duszpasterskiej na ich terytorium.

XIII. Diecezjalna Komisja Liturgiczna (do art. 45 Konst.)

47. Zadaniem diecezjalnej Komisji liturgicznej pod przewodnictwem biskupa jest:

- a) zapoznać się ze stanem działalności duszpasterstwa liturgicznego w diecezji;
- b) dokładnie urzeczywistniać to, co kompetentna władza ustaliła w dziedzinie liturgii, jak również zwracać uwagę na studia oraz inicjatywy, które gdzie indziej dokonują się na tym polu;
- c) poddawać i popierać różne inicjatywy praktyczne, które mogą się przyczynić do postępu liturgii, zwłaszcza zaś, gdy chodzi o pomaganie kapłanom już pracującym w winnicy Pańskiej;
- d) w poszczególnych wypadkach, albo też nawet dla całej diecezji, podsuwać odpowiednie i stopniowe plany pracy duszpasterskiej w dziedzinie liturgii, wskazywać albo też powoływać nadających się ludzi, którzy w tej sprawie mogą przy sposobności dopomagać kapłanom oraz proponować odpowiednie środki czy pomoce;
- e) usilnie zabiegać, by inicjatywy, podejmowane dla pielęgnowania życia liturgicznego w diecezji postępowały naprzód przy jednomyślnej i wzajemnej pomocy innych stowarzyszeń, stosownie do tego, co było powiedziane o Komisji Konferencji biskupów (n. 45 e).

ROZDZIAŁ II NAJŚWIĘTSZE MISTERIUM EUCHARYSTYCZNE

I. Ordinarium mszalne (do art. 50 Konst.)

48. Zanim całe Ordinarium mszalne będzie zreferowane, już obecnie należy zachować to, co następuje:

- a) Tekstów zmiennych (Proprium), śpiewanych lub recytowanych przez chór albo lud, celebrans nie odmawia prywatnie.
- b) Teksty stałe Mszy św. (Ordinarium) celebrans może śpiewać lub recytować razem z chórem czy też ludem.
- c) W modlitwach u stóp ołtarza na początku Mszy św. opuszcza się psalm 42. Wszystkie zaś modlitwy u stóp ołtarza opuszcza się za każdym razem, gdy bezpośrednio przedtem odbyła się inna czynność liturgiczna.
- d) We Mszy uroczystej subdiakon nie trzyma pateny, która wobec tego pozostaje na ołtarzu.
- e) Modlitwę zwaną secreta, czyli modlitwę nad darami ofiarnymi, we Mszach śpiewanych należy śpiewać, a w innych odmawiać głośno.
- f) Kończącą doksologię kanonu - od słów "per Ipsum" aż do słów "per omnia saecula saeculorum. R. Amen" włącznie - należy śpiewać albo wypowiadać głośno. Podczas całej doksologii celebrans trzyma hostię nad kielichem nieco podniesionym do góry, pomijając znaki krzyża, a na końcu przyklęka dopiero wtedy, gdy lud odpowie Amen.
- g) We Mszach czytanych Pater noster celebrans może odmawiać razem z ludem w języku ojczystym; we Mszach śpiewanych Pater noster lud może śpiewać razem z celebransem po łacinie, a jeżeli kościelna władza terytorialna tak zarządzi, nawet w języku ojczystym, według melodii zatwierdzonej przez tę władzę.
- h) Modlitwę, która następuje po modlitwie Pańskiej, należy śpiewać lub odmawiać głośno.
- i) Przy udzielaniu Komunii św. trzeba wypowiadać formułę Corpus Christi. Wymawiając te słowa, celebrans podniesioną nieco nad puszką małą hostię ukazuje przyjmującemu, który odpowiada Amen, potem celebrans podaje mu Komunię św., opuszczając jednak znak krzyża.
- j) Opuszcza się ostatnią Ewangelię, modły Leona XIII zostają zniesione.
- k) Wolno celebrować Mszę śpiewaną w asyście samego tylko diakona.
- l) W razie potrzeby wolno biskupom odprawiać Mszę śpiewaną w taki sam sposób, jak to czynią kapłani.

II. Lekcje i śpiewy między lekcjami (do art. 51 Konst.)

49. We Mszach odprawianych przy udziale ludu, epistołę i Ewangelię należy czytać albo śpiewać w kierunku ludu:

- a) we Mszy uroczystej z ambony albo od balustrady,
- b) we Mszy śpiewanej i we Mszy czytanej, jeżeli je śpiewa lub czyta celebrans, czyni to albo od ołtarza, albo z ambony, albo od balustrady, zależnie od tego, co bardziej będzie wskazane; jeżeli zaś ktoś inny będzie czytał albo śpiewał, wówczas z ambony albo też przy balustradzie.

50. We Mszach nieuroczystych wprawdzie, ale odprawianych z udziałem wiernych, lekcje i epistołę razem ze śpiewami, które między nimi występują, może czytać odpowiedni lektor czy też ministrant, podczas gdy celebrans siedzi i słucha; Ewangelię zaś może czytać diakon lub inny kapłan, który przedtem odmawia modlitwę Munda cor meum, prosi o błogosławieństwo, a na końcu księgę Ewangelii podaje celebransowi do ucałowania.

51. We Mszach śpiewanych, jeżeli lekcje, epistołę i Ewangelię wygłasza się w języku ojczystym, można je po prostu odczytać.

52. Przy czytaniu lub śpiewaniu: lekcji, epistoły, śpiewów, które po nich następują, i Ewangelii - tak należy postępować:

- a) We Mszy uroczystej celebrans siedząc słucha lekcji, epistoły i śpiewów, które po nich następują. Po prześpiewaniu albo przeczytaniu epistoły subdiakon udaje się do celebransa i otrzymuje od niego błogosławieństwo. Potem celebrans siedząc sypie kadzidło i błogosławi, a podczas śpiewu Alleluja z wersetem - czy też pod koniec innych śpiewów po epistole - wstaje, aby pobłogosławić diakona i stojąc słucha śpiewu Ewangelii, następnie całuje księgę Ewangelii, a po homilii intonuje Credo, jeżeli ono przysługuje formularzowi. Po Credo razem z asystą wraca do ołtarza, jeżeli nie zajdzie potrzeba przewodniczenia modlitwie wiernych.
- b) We Mszach śpiewanych albo czytanych, jeżeli lekcje, epistoła, śpiewy po nich następujące i Ewangelię śpiewa lub czyta osoba, o której była mowa w n. 50, celebrans zachowuje się tak samo, jak wyżej¹¹.
- c) We Mszach śpiewanych albo czytanych, w których sam celebrans będzie śpiewał lub czytał Ewangelię: podczas śpiewu lub recytowania Alleluja i wersetu, albo pod koniec innych śpiewów po epistole, celebrans staje u stóp ołtarza, głęboko się pochyla, mówi Munda cor meum, a następnie udaje się na ambonę albo do balustrady, aby stamtąd odśpiewać lub odczytać Ewangelię.

d) Jeżeli zaś we Mszy śpiewanej lub czytanej wszystkie lekcje sam celebrans będzie śpiewał lub czytał z ambony czy też przy balustradzie, wówczas, pozostając na tym samym miejscu, czyta w razie potrzeby następujące po lekcjach i epistole śpiewy; Munda cor meum odmawia zwrócony ku ołtarzowi.

III. Homilia (do art. 52 Konst.)

53. W niedziele i święta nakazane należy głosić homilię we wszystkich Mszach odprawianych przy udziale ludu; wyjątku nie stanowi ani konwentualna Msza śpiewana, ani też pontyfikalna.

W dni zaś nie świąteczne homilię się zaleca, zwłaszcza w niektóre ferie Adwentu i Wielkiego Postu, jak również przy innych okazjach, gdy wierni liczniej zgromadzą się w kościele.

54. Przez homilię, mającą za punkt wyjścia tekst święty, należy rozumieć wyjaśnienie jakiegoś szczegółu z czytań Pisma św. lub innego tekstu, który się wybrało z Ordinarium albo z Proprium we Mszy danego dnia, uwzględniając jednak celebrowane misterium i szczególne potrzeby słuchaczy.

55. W razie dostarczania schematów kazań, które mają być głoszone podczas Mszy św. w niektórych okresach roku, należy zachować wewnętrzną ich łączność przynajmniej z głównymi okresami i świętami roku liturgicznego (por. Konst. art. 102-104) czyli z misterium Odkupienia, homilia bowiem stanowi część liturgii danego dnia.

IV. O modlitwie powszechnej czyli wiernych (do art. 53 Konst.)

56. W miejscowościach, w których już praktykuje się zwyczaj modlitwy powszechnej czyli wiernych przed ofiarowaniem po wezwaniu Oremus - niech ta modlitwa tymczasem odbywa się według formuł istniejących już w poszczególnych okręgach; celebrans będzie kierował tą modlitwą albo z miejsca gdzie siedział, albo od ołtarza, albo z ambony, albo od balustrady.

Intencje czyli wezwania może śpiewać diakon lub kantor, czy też odpowiedni ministrant, przy czym jednak celebransowi zastrzeżono słowa wprowadzające i modlitwę końcową, którą zwyczajnie będzie modlitwa Deus refugium nostrum et virtus (por. Mszał rzymski, Modlitwy różne n. 20) albo jakaś inna modlitwa, bardziej odpowiadająca szczególnej potrzebie.

W miejscowościach zaś, gdzie nie ma zwyczaju modlitwy powszechnej czyli wiernych, kompetentna władza terytorialna może ją zarządzić według wyżej wskazanego sposobu, przy użyciu formuł tymczasowo przez nią zatwierdzonych.

V. Zasięg języka ojczystego we Mszy św. (do art. 54 Konst.)

57. We Mszach śpiewanych albo czytanych, odprawianych z uczestnictwem ludu, kompetentna władza terytorialna kościelna może dopuścić język ojczysty po zbadaniu i zatwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską:

- a) przede wszystkim do głoszenia lekcji, epistoły i Ewangelii, jak również w modlitwie powszechnej czyli wiernych;
- b) stosownie zaś do warunków miejscowych, także w śpiewach Ordinarium mszalnego, a mianowicie: Kyrie, Gloria, Credo, Sanctus-Benedictus i Agnus Dei, jak również w antyfonach introitowych, ofiarowania i komunijnych, wreszcie w śpiewach między czytaniem;
- c) ponadto w aklamacjach, pozdrowieniach i dialogach - w formułach Ecce Agnus Dei, Domine non sum dignus i Corpus Christi przy Komunii św. wiernych, a także w modlitwie Pańskiej z poprzedzającym ją upomnieniem i w embolizmie.

Mszały jednak, służące do użytku liturgicznego, oprócz przekładu powinny zawierać także tekst łaciński.

58. Jedyne do Stolicy Apostolskiej należy pozwalać na użycie języka ojczystego w innych częściach Mszy św., które śpiewa albo wygłasza sam celebrans.

59. Duszpasterze pilnie powinni czuwać nad tym, aby wierni, szczególnie zaś członkowie świeckich stowarzyszeń religijnych, umieli wspólnie recytować lub śpiewać - także po łacinie - części Ordinarium mszalnego, które do nich należą, zwłaszcza przy użyciu prostszych melodii.

VI. Pozwolenie ponownego przyjęcia Komunii św. w tym samym dniu (do art. 55 Konst.)

60. Wierni, którzy we Mszy wigilii paschalnej i we Mszy nocnej Narodzenia Pańskiego (pasterka) byli u Komunii św., mogą ponownie przystąpić do niej w drugiej Mszy wielkanocnej i w jednej ze Mszy odprawianych w dniu Bożego Narodzenia.

ROZDZIAŁ III POZOSTAŁE SAKRAMENTY I SAKRAMENTALIA

I. Teksty, które mogą być wypowiedziane w języku ojczystym (do art. 63 Konst.)

61. Kompetentna władza terytorialna może dopuścić język ojczysty, po zbadaniu i zatwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską

- a) w obrzędach Chrztu św., Bierzmowania, Pokuty, Namaszczenia chorych i Małżeństwa, nie wyłączając nawet formuły istotnej, podobnie przy udzielaniu Komunii św.;
- b) w udzielaniu święceń: w przemowach na początku każdego święcenia i konsekracji, a także w egzaminie elekta przy konsekracji biskupiej, jak również w upomnieniach;
- c) w Sakramentaliach;
- d) w obrzędach pogrzebowych.

Tam jednak, gdzie byłoby wskazane szersze użycie języka ojczystego, należy zachować przepis art. 40 Konst.

II. Opuszczenia w uzupełniającym obrzędzie chrzcielnym (do art. 69 Konst.)

62. W obrzędzie, uzupełniającym opuszczenia przy chrzcie dziecka, który Rytuał rzymski podaje w tyt. II r. 5, należy opuszczać egzorcyzmy wymienione pod n. 6 (Exi ab eo), 10 (Exorcizo te, immune spiritus - Ergo, maledicte diabole) i w n. 15 (Exorcizo te, omnis spiritus).

63. W obrzędzie uzupełniającym opuszczenia przy chrzcie dorosłych, a znajdującym się w Rytuale rzymskim w tyt. II r. 6, należy opuścić egzorcyzmy wymienione w nn. 5 (Exi ab eo), 15 (Ergo, maledicte diabole), 17 (Audi, maledicte satana), 19 (Exorcizo te - Ergo, maledicte diabole), 21 (Ergo, maledicte diabole), 23 (Ergo, maledicte diabole), 25 (exorcizo te - Ergo, maledicte diabole), 31 (Nec te latet) i 35 (Exi, immune spiritus).

III. Bierzmowanie (do art. 71 Konst.)

64. Jeżeli bierzmowanie odbywa się podczas Mszy św., wypada aby ją celebrował biskup udzielający tego sakramentu, w szatach mszalnych.

Mszę, podczas której udziela się bierzmowania, można odprawić o Duchu Świętym jako wotywę 2 kl.

65. Chwalebne jest i pożądanе, aby przystępujący do sakramentu bierzmowania ponawiali przyrzeczenia chrztu św., powinno się to uczynić po Ewangelii i homilii, o ile nie było dokonane przed Mszą św.

66. Jeżeli Mszę św. odprawia inny celebrans, wypada, aby biskup ubrany był w przepisane dla sakramentu bierzmowania szaty, które mogą być koloru Mszy św., albo też białe. Biskup wygłasza homilię, celebrans zaś odprawia Mszę św. w dalszym ciągu dopiero po udzieleniu Bierzmowania.

67. Bierzmowania udziela się według obrzędu opisanego w Pontyfikale rzymskim; ale na słowa *In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti*, następujące po formule *Signo te*, czyni się tylko jeden znak krzyża.

IV. Obrzęd ciągły namaszczenia chorych i wiatyku (do art. 74 Konst.)

68. Gdy namaszczenia chorych i wiatyku razem się udziela, jeżeli w rytuale partykularnym nie ma jeszcze rytu ciągłego, tak należy go ułożyć: po pokropieniu wodą święconą przy wejściu - z modlitwami zaczerpniętymi z obrzędu namaszczenia - kapłan w razie potrzeby słuha spowiedzi chorego, potem udziela mu namaszczenia, a w końcu podaje wiatyk, opuszczając pokropienie wodą święconą z jej formułami, *Confiteor* i modlitwę absolucyjną. Jeżeli zaś udziela się wtedy także błogosławieństwa apostołskiego z odpustem zupełnym na godzinę śmierci, należy to uczynić bezpośrednio przed namaszczeniem, opuszczając pokropienie z jego formułami, *Confiteor* i modlitwę absolucyjną.

V. Wkładanie rąk przy konsekracji biskupiej (do art. 76 Konst.)

69. Przy konsekracji biskupiej włożenia rąk mogą dokonać wszyscy obecni biskupi w ubiorze chórowym. Słowa jednak *Accipe Spiritum Sanctum* wypowiadają tylko biskup konsekrator i dwóch biskupów współkonsekratorów.

VI. Obrzęd małżeństwa (do art. 78 Konst.)

70. Małżeństwo, wyjąwszy słuszny powód, powinno być zawierane podczas Mszy św. po Ewangelii i homilii, której nigdy nie należy opuszczać.

71. Ilekroć małżeństwo zawiera się podczas Mszy św., zawsze należy odprawić Mszę wotywną za nowożeńców, nawet w czasie zakazanym, albo przynajmniej bierze się z niej wspomnienie, stosownie do przepisów.

72. O ile to możliwe. Mszę powinien odprawić proboszcz, albo delegowany przez niego kapłan, który asystuje przy zawieraniu małżeństwa; jeżeli asystuje inny kapłan, celebrans Mszę św. odprawia w dalszym ciągu dopiero po skończonych obrzędach małżeństwa.

Kapłan zaś, który tylko asystuje przy zawieraniu małżeństwa, ale Mszy św. nie odprawia, ubiera się w komżę i stulę białą, albo - według zwyczajów miejscowych - także w kapę białą i powinien wygłosić homilię; błogosławieństwo jednak po Pater noster i przed modlitwą Placeat zawsze powinien dawać kapłan odprawiający Mszę św.

73. Błogosławieństwa małżeńskiego podczas Mszy św. należy udzielać zawsze, nawet w czasie zakazanym, chociażby jedno z małżonków lub nawet oboje ponownie wstępowały w związki małżeńskie.

74. Przy zawieraniu małżeństwa poza Mszą św.:

- a) na początku obrzędu, stosownie do Pisma Apostolskiego Sacram Liturgiám n. V, należy dać krótkie upomnienie, które jednak nie jest homilią, lecz tylko prostym wprowadzeniem do zawarcia małżeństwa (por. Konst. art. 35), 3); przemówienie zaś czyli homilię, mającą za punkt wyjścia tekst święty (por. Konst. art. 52) powinno się wygłosić po przeczytaniu epistoły i Ewangelii ze Mszy za nowożeńców, wobec tego porządek całego obrzędu będzie następujący: krótkie upomnienie, odczytanie epistoły, i Ewangelii w języku ojczystym, homilia, zawarcie małżeństwa, błogosławieństwo małżeńskie.
- b) Przy odczytywaniu epistoły i Ewangelii ze Mszy za nowożeńców, w braku tekstu zatwierdzonego przez kompetentną terytorialną władzę kościelną, wolno tymczasowo posługiwać się tekstem zatwierdzonym przez miejscowego ordynariusza.
- c) Nic nie stoi na przeszkodzie, aby między epistołą a Ewangelią był śpiew. Podobnie zaleca się bardzo - po dokonaniu obrzędu małżeństwa, ale przed błogosławieństwem małżeńskim - modlitwę wiernych według formuły zatwierdzonej przez miejscowego ordynariusza. W tej modlitwie mają być także modły za nowożeńców.
- d) Na końcu obrzędu zawsze udziela się nowożeńcom błogosławieństwa nawet w czasie zakazanym i nawet, jeżeli jedno czy też oboje wstępują w nowe związki; tego błogosławieństwa udziela się według formuły rytuału rzymskiego tyt. VIII r. 3, chyba że w rytuałach partykularnych przewidziane jest inne błogosławieństwo.

75. Jeżeli małżeństwo zawiera się w czasie zakazanym, proboszcz powinien upomnieć nowożeńców, żeby zwracali uwagę na szczególny charakter danego okresu liturgicznego.

VI. Sakramentalia (do art. 79 Konst.)

76. Przy poświęcaniu świec 2 lutego i popiołu na początku W. Postu można się ograniczyć do jednej tylko z modlitw, które znajdują się we mszale rzymskim przy tych poświęceniach.

77. Zastrzeżonych dotychczas poświęceń, które znajdują się w Rytuale rzymskim tyt. IX, r. 9, 10 i 11, może dokonywać każdy kapłan; wyjątek stanowią: poświęcenie dzwonu do użytku kościoła poświęconego albo kaplicy (r. 9 n. 11), kamienia węgielnego pod budowę kościoła (r. 9 n. 16), nowego kościoła i kaplicy publicznej (r. 9 n. 17), antimensium (r. 9 n. 21), nowego cmentarza (r. 9 n. 22), błogosławieństwa i poświęcenia papieskie (r. 10 nn. 1-3), jak również poświęcenie i erekcja stacji Drogi Krzyżowej (r. 11 n. 1), zastrzeżone biskupom.

ROZDZIAŁ IV MODLITWA BREWIARZOWA

I. Modlitwa brewiarzowa zobowiązanych do chóru (do art. 95 Konst.)

78. Dopóki nie będzie przeprowadzona reforma modlitwy brewiarzowej:

- a) Wspólnoty kanoników, mnichów i mniszek oraz innych zakonników czy zakonnic, na mocy prawa lub konstytucji zobowiązanych do modlitwy chórowej, mają obowiązek codziennie - poza Mszą konwentualną - odprawiać w chórze modlitwę brewiarzową w całości.

Poszczególni zaś członkowie tych wspólnot, mający święcenia wyższe lub złożone śluby uroczyste, wyjąwszy konwersów, chociaż byliby zwolnieni od uczestnictwa w chórze, powinni codziennie pojedynczo odmówić te godziny kanoniczne, których nie odprawiają w chórze.

- b) Kapituły katedralne i kolegiackie, oprócz Mszy konwentualnej, mają odprawiać w chórze te części modlitwy brewiarzowej, które im są wyznaczone przez prawo ogólne albo partykularne.

Poszczególni zaś członkowie tych kapituł, oprócz godzin kanonicznych, obowiązujących wszystkich duchownych wyższych święceń (por. Konst. art. 96 i 89), mają pojedynczo odmawiać te godziny, które odprawia ich kapituła.

- c) W krajach zaś misyjnych, przy zachowaniu chórowych przepisów zakonnych lub kapitułnych, wydanych przez prawo, członkowie zakonnicy albo kapitułnicy, którzy z powodu zajęć duszpasterskich nie są obecni w chórze, na mocy zezwolenia miejscowego ordynariusza - nie zaś wikariusza generalnego lub delegata - mogą korzystać z ułatwienia, wymienionego w Piśmie Apostolskim Sacram Liturgiám n. VI.

II. Władza dyspensowania od brewiarza, albo zamiany (do art. 97 Konst.)

79. Udzielona wszystkim ordynariuszom władza zwalniania od brewiarza - czy to w całości, czy też częściowo - w poszczególnych wypadkach i dla słusznego powodu, albo też zamieniania brewiarza, rozciąga się także na wyższych przełożonych zakonów klerykalnych nie wyjętych, albo wspólnot duchownych bez ślubów.

III. O oficjach mniejszych (do art. 98 Konst.)

80. Jeżeli oficjum nie składa się z psalmów, czytań, hymnów, modlitw i nie ma pewnego związku z godzinami dnia jak również z okresami liturgicznymi, nie można go uważać za oficjum małe.

81. Do odprawiania publicznej modlitwy Kościoła na razie można używać tych oficjów małych, które dotychczas prawnie były zatwierdzone, byleby ich układ odpowiadał wymaganiom wymienionym w poprzednim numerze.

Nowych zaś oficjów małych do publicznej modlitwy Kościoła, można używać wtedy, gdy je zatwierdzi Stolica Apostolska.

82. Przekład tekstu małego oficjum na język ojczysty, w celu odprawiania publicznej modlitwy Kościoła, musi być zatwierdzony przez kompetentną terytorialną władzę kościelną po zbadaniu i potwierdzeniu akt przez Stolicę Apostolską.

83. Kompetentną władzą, która może udzielać pozwolenia na odmawianie małego oficjum w języku ojczystym dla zobowiązanych do niego na mocy konstytucji, albo dysponować od obowiązku odmawiania go czy też je zamieniać - dla każdego z tych podwładnych jest ordynariusz albo też wyższy przełożony.

IV. Wspólne odmawianie brewiarza lub małego oficjum przez członków instytutów dążących do doskonałości (do art. 99 Konst.)

84. Obowiązek odprawiania wspólnie brewiarza albo jakiegoś oficjum małego, albo ich części, nałożony członkom instytutów dążących do doskonałości przez ich konstytucje, nie odbiera możliwości opuszczania prymy, a z pozostałych godzin mniejszych wybierania tej, która bardziej odpowiada danej porze dnia (por. Pismo Apostolskie Sacram Liturgiam n. VI).

V. Język przy odprawianiu brewiarza (do art. 101 Konst.)

85. Przy odprawianiu brewiarza w chórze duchowni są obowiązani używać języka łacińskiego.

86. Nadana ordynariuszowi władza pozwalania na używanie języka ojczystego - w poszczególnych wypadkach - tym duchownym, dla których posługiwanie się językiem łacińskim stanowi poważną przeszkodę do należytego odprawiania oficjum, rozciąga się także na wyższych przełożonych zakonów klerykalnych nie wyjętych i stowarzyszeń klerykalnych, żyjących wspólnie bez ślubów.

87. Poważną przeszkodę, wymaganą do wyższej wymienionego pozwolenia, powinno się oceniać uwzględniając stan fizyczny, moralny, intelektualny i duchowy proszącego. Jedynym jednak celem takiego pozwolenia jest, aby odmawianie brewiarza stało się łatwiejsze i pobożniejsze, co w niczym nie osłabia ciężącego na kapłanie w obrzędku łacińskim obowiązku, aby starał się o przyswojenie sobie języka łacińskiego.

88. Tłumaczenie brewiarza na język ojczysty w obrzędku innym aniżeli rzymski, ma być przygotowane i zatwierdzone przez odnośnych ordynariuszów tego właśnie języka, przy użyciu jednak dla części wspólnych obydwom obrzędom takiego przekładu, który zatwierdziła władza terytorialna i który następnie należy przedstawić Stolicy Apostolskiej do potwierdzenia.

89. Brewiarze, których mają używać duchowni, otrzymujący pozwolenie na użycie języka ojczystego w odprawianiu oficjum, stosownie do art. 101 § 1 Konst., oprócz przekładu muszą zawierać także tekst łaciński.

ROZDZIAŁ V BUDOWA KOŚCIOŁÓW I OŁTARZY W SPOSÓB UŁATWIAJĄCY CZYNNE UCZESTNICTWO WIERNYCH

I. O układzie kościołów

90. Przy budowie nowych kościołów, przy restauracji kościołów albo też ich przystosowaniu usilnie należy zabiegać, aby się one nadawały do odprawiania czynności świętych, stosownie do ich natury i do osiągnięcia czynnego uczestnictwa wiernych (por. Konst. art. 124).

II. Ołtarz wielki

91. Pożądane jest wystawienie ołtarza wielkiego w takim oddaleniu od ściany, aby go łatwo można obejść i aby celebra mogła się odbywać twarzą do ludu; w świątyni zaś ołtarz powinien zająć takie miejsce, aby rzeczywiście stanowił ośrodek, na którym samorzutnie skupia się uwaga całego zgromadzenia wiernych.

W wyborze materiału, z którego ma być zbudowany ołtarz i jego wyposażenie, należy zachować przepisy prawne.

Prezbiterium wokół ołtarza powinno być tak obszerne, aby obrzędy święte łatwo można spełniać.

III. Siedzenia celebransa i asysty

92. Siedzenia dla celebransa i asysty, stosownie do rozkładu poszczególnych kościołów, tak mają być umieszczone, aby wierni dobrze mogli je widzieć i aby było widać, że celebrans rzeczywiście przewodniczy całemu zgromadzeniu.

Jeżeli jednak siedzenie będzie ustawione za ołtarzem, nie należy mu nadawać wyglądu tronu, gdyż to przysługuje tylko biskupowi.

IV. Ołtarze boczne

93. Ołtarze bocznych powinno być niewiele, a nawet, jeżeli charakter budynku na to pozwala, bardzo jest wskazane umieszczanie ich w kaplicach, w jakiś sposób oddzielonych od głównej nawy kościoła.

V. Zdobienie ołtarzy

94. Krzyż i świeczniki potrzebne na ołtarzu przy poszczególnych czynnościach liturgicznych, można ustawiać także obok ołtarza, za zgodą miejscowego ordynariusza.

VI. Przechowywanie Najświętszego Sakramentu

95. Najświętszy Sakrament należy przechowywać w mocnym i nieusuwalnym tabernakulum, umieszczonym na środku ołtarza wielkiego, lub też bocznego, byleby naprawdę był piękny; albo - stosownie do uprawnionych zwyczajów, które w poszczególnych wypadkach zatwierdza ordynariusz - także w innej części kościoła, naprawdę dostojnej i bogato ozdobionej.

Wolno odprawiać Mszę św. twarzą do ludu, nawet jeżeli na ołtarzu jest tabernakulum, byleby ono było małe ale odpowiednie.

VII. Ambona

96. Pożądana jest ambona - mogą być i dwie - do wygłaszania czytań świętych; należy ją tak ustawić, aby osobę czytającego można było dobrze widzieć i słyszeć.

VIII. Pomieszczenie chóru i organów

97. Miejsce dla chóru i organów tak należy urządzić, aby było widać, że śpiewacy i organista stanowią część zgromadzenia wiernych, i aby oni w należyty sposób mogli spełniać swoje funkcje liturgiczne.

IX. Miejsca dla wiernych

98. Miejsca dla wiernych powinno się urządzić ze szczególną troskliwością, aby oni zarówno wzrokiem jak i duchem mogli należycie uczestniczyć w świętych obchodach. Wskazane jest przygotowanie dla nich ławek, krzeseł, jednakże zwyczaj rezerwowania miejsc siedzących dla niektórych osób prywatnych trzeba usunąć, stosownie do art. 32 Konstytucji.

Należy się również postarać, aby celebransa i jego asystę wierni mogli nie tylko widzieć, lecz także swobodnie słyszeć, przy użyciu dzisiejszych wynalazków technicznych.

X. Chrzcielnica

99. Przy wznoszeniu i zdobieniu chrzcielnicy należy zabiegać o to, aby jasno widniała godność sakramentu chrztu św., a miejsce nadawało się do obchodów wspólnych (por. art. 27 Konst.).

Niniejszą Instrukcję, przygotowaną przez Radę dla wykonywania Konstytucji o Liturgii św. z polecenia Ojca św. Pawła VI, kardynał Jakub Lercaro, przewodniczący tejże Rady, przedstawił Jego Świątobliwości. Po starannym jej rozważeniu przy pomocy członków wyżej wspomnianej Rady i Świętej Kongregacji Obrzędów, na audiencji dn. 26. IX. 1964 r. udzielonej kardynałowi Arkadiuszowi Marii Larraona, prefektowi Świętej Kongregacji Obrzędów, Ojciec św. Instrukcję W całości i w szczególności przyjął, powagą swoją zatwierdził i rozkazał ogłosić, że od dnia 7. III. 1965 r., od pierwszej niedzieli W. Postu wszyscy, których ona dotyczy powinni ją starannie zachowywać. Z wykluczeniem wszystkiego, co byłoby jej przeciwne.

Rzym, 26 września 1964 r.

Jakub Kard. Lercaro,
Arcybiskup Boloński,
Przewodniczący Rady do wykonania Konstytucji o Św. Liturgii

Arkadiusz M. Kard. Larraona,
Prefekt Św. Kongregacji Obrzędów

Henryk Dante,
Arcybiskup tyt. Idiori, Sekretarz

¹ Por. Konst. art. 10.

² Por. Konst. art. 6.

³ Por. Konst. art. 61.

⁴ Por. Konst. art. 102 - 107.

⁵ Por. Konst. art. 9.

⁶ Por. Konst. art. 35, 2.

⁷ Por. Konst, art. 19.

⁸ Por. Konst. art. 41.

⁹ Konst. art. 19.

¹⁰ Por. Konst. art. 42.